

УДК 352.07

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0941-2024-48-584>

І. В. Процюк, д.ю.н., професор, завідувач кафедри теорії та історії права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID ID: 0000-0003-0546-6187

А. С. Чиркін, к. ю. н., доцент, доцент кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, науковий співробітник НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України
ORCID ID: 0000-0002-3777-4515

БЮДЖЕТ УЧАСТІ ЯК ФОРМА ПАРТИСИПАТИВНОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Анотація: З'ясовано особливість застосування термінів «бюджет участі», «громадський бюджет», «партисипативний (партисипаторний) бюджет» у вітчизняній та зарубіжній доктринах. Висвітлено світову практику застосування бюджету участі як форми партисипативної демократії. Охарактеризовано правове регулювання бюджету участі в Україні. Розкрито роль бюджету участі у процесі проведення децентралізації публічної влади. Встановлено проблемні питання реалізації бюджету участі під час дії воєнного стану.

Ключові слова: бюджет участі, громадський бюджет, демократія участі, децентралізація влади, місцеве самоврядування, партиципаторний бюджет, форма партиципативної демократії.

Постановка проблеми. Конституція України у ст.132 проголошує принцип поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади ключовою засадою територіального устрою [8]. З метою реалізації цього конституційного принципу у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні визначено необхідність оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципами субсидіарності та децентралізації [13]. У «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020»» встановлено, що метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування [12].

Неможна не погодитися з думками про те, що за воєнного стану децентралізація набуває ще більшого значення як інструмент підвищення стійкості регіонів та забезпечення ефективного впровадження політики відновлення на місцевому рівні, та одночасно постає питання про перегляд концепції дії механізмів публічного адміністрування в умовах розпочатої до початку повномасштабної війни реформи децентралізації влади [7, с.16; 15, с. 92]. Безумовно, основна мета децентралізації полягає в створення фінансово спроможних та самодостатніх територіальних громад, жителі яких зацікавлені в сталому соціально-економічному розвитку своєї території. Тому, актуальним стає введення нових механізмів, здатних як гарантувати делегування владних повноважень на рівень, максимально наближений до населення, так і забезпечити всеохоплююче за-

лучення громадян України до вирішення питань місцевого значення. Знаковою подією у даному процесі є внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування», якими законодавче закріплення отримали сучасні форми реалізації громадянами України права на участь у місцевому самоврядуванні. За нашою думкою, особливе значення у продовженні реформи децентралізації публічної влади має така форми участі територіальної громади у місцевому самоврядуванні, як участь жителів у плануванні та розподілі коштів місцевого бюджету (п. 5, ч. 1, ст. 6⁻¹ та ст. 13⁻¹ Закону України «Про місцеве самоврядування») [11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання правового регулювання децентралізації публічної влади та участі територіальної громади у місцевому самоврядуванні розглянуто у комплексних працях представників різних галузей юридичної науки. Приміром, соціально-політичний аспект децентралізації публічного управління розкрито у публікаціях І. Астахова, І. Гарашука, Є. Качмарського та ін., а конституційно-правові засади передачі управлінських повноважень на місцевий рівень та їх реалізації суб'єктами місцевого самоврядування всебічно досліджено у роботах вчених з конституційного та муніципального права І. Бодрової, П. Любченка, О. Лялюка, С. Серьогіної та ін. Щодо досліджень генези бюджету участі в зарубіжних країнах і в Україні, варто відмітити напрацювання О. Дем'янишиної, А. Мовчанюк, Н. Станіславчук та ін. [5; 6; 14]

Разом з тим, у світлі проведення реформи децентралізації публічної влади та останніх законодавчих нововведень у сфері партисипативної демократії участь жителів у плануванні та розподілі коштів місцевого бюджету вивчена не достатньо повно.

З огляду на це, метою статті є висвітлення світової практики застосування бюджету участі як форми партисипативної демократії, надання характеристики правового регулювання участі жителів в розподілі коштів місцевих бюджетів в Україні, встановлення особливостей реалізації даної організаційної форми участі в місцевому самоврядуванні в Україні в умовах реформи децентралізації публічної влади та під час дії воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. У сучасних зарубіжних і вітчизняних публікаціях поряд із категорією бюджет участі також застосовуються – партисипативний бюджет і громадський бюджет. Як правило, перераховані терміни застосовуються науковцями як синоніми. У той же час, зазвичай, поняття партиципаторний або партисипативний бюджет використовується в зарубіжних публікаціях, тоді як громадський бюджет, учасницький бюджет і бюджет участі – у вітчизняних дослідженнях. Прискіпливий аналіз вживання зазначеної термінології дозволяє дійти до висновку про те, що існуючи термінологічне різноманіття зумовлено специфікою генези цього суспільно-політичного феномену в різних країнах світу.

Інститут партисипативного (партиципаторного) бюджетування виник в 1989 році в бразильському місті Порту-Алегрі як засіб подолання корупції та політичної недовіри населення до державних діячів шляхом проведення радикальної податкової реформи, яка мала на меті розширення ресурсної бази для капітальних інвестицій. Першочерговим завданням цієї реформи стала демонстрація населенню використання податків, передусім, на благо людей. З цією метою були проведені широкі громадські консультації щодо інвестиційних пріоритетів розвитку муніципій. Наразі за формування міського бюджету в Порту-Алегренесе відповідальність мерія, яка в 16 районах міста двічі на рік організовує громадське обговорення міського бюджету на зборах представників палати радників, префектури та громадськості. При чому тільки мешканці певного району мають право голосу на зборах в кожному районі. Тому, бразильські науковці бачать суть партиципаторного бюджетування в його інструментальній здатності гарантувати громадянам участь у визначенні напрямів використання певної частини або всього обсягу публічних фінансових ресурсів на основі публічних консультацій і відкритого діалогу [1].

На сучасному етапі інститут партисипативного (партиципаторного) бюджету отримав розповсюдження в країнах європейського та американського континентів. Дослідження відповідної зарубіжної практики надає можливості науковцям виділити

широке та вузьке розуміння категорії партисипативного бюджетування. Так, в широкому розумінні – це відхід від класичної (представницької) демократії до демократії участі, яка акцентує увагу на прямій участі громадян у політичному процесі на рівні міста. А у вузькому розумінні впровадження партисипативного бюджету є демократичним процесом, у якому мешканці безпосередньо вирішують те, як витратити певну частину місцевого бюджету, який не вимагає реформи системи управління містом, а належить тільки до маржинального розподілу бюджету міста [5, с.27].

На відміну від бразильського прототипу, генезу північно-американської моделі партисипативного (партисипаторного) бюджету пов'язують із необхідністю проведення фіскальної децентралізації, тобто децентралізації ресурсів, необхідних для здійснення переданих функцій, а європейській моделі, особливо східно-європейській, також і з потребою зміцнення громадянського суспільства та, так би мовити, виховання активного громадянина «з правом голосу і правом вибору» [2].

Наприклад, ідея партисипативного бюджету значного розповсюдження отримала в Республіці Польща. Так, у м. Лодзь тільки у 2015 р. було подано 84 проектів (з них 72 внутрішньо-районних), за які голосувало 135,000 чоловік, серед яких 30% голосувало в друкованому вигляді та 70% – в електронному. Основна тематика поданих проектів – спорт, відпочинок та освіта, відображає зацікавленість місцевого населення у розвитку певних сфер місцевого життя. Варто також зазначити, що за оцінкою дослідників, саме за ініціативою Фондації українсько-польської співпраці ПАУСІ у 2015 р. у м. Чернігів було проведено серію семінарів та стажування в Польщі для посадових осіб 26 Project «CapacityBuilding of NAPA for OpenLocalGovernance» Чернігівської міської ради й громадських активістів. Після цього Чернігівська міська рада ухвалила Положення «Про громадський (бюджет участі) м. Чернігова» [6].

У вітчизняній доктрині прийнято застосовувати терміни бюджет участі або громадський бюджет, які, як правило, трактуються як інноваційний механізм, що спрямований на залу-

чення громадян до процесу прийняття бюджетних рішень та сприяє справедливому розподілу публічних ресурсів, створюючи можливість для громадян висловити свою думку щодо розставлення пріоритетів в управлінні місцевими видатками. При цьому бюджет участі передбачає активну громадянську позицію та соціальну відповідальність у сфері бюджетно-податкової політики [14, с.752]. Вказана термінологія відображена і у вітчизняних нормативно-правових актах, що регламентують дану організаційну форму демократії участі.

Розглядаючи розвиток правового регулювання бюджету участі в Україні, як особливість варто відмітити початкову регламентацію цієї форми партисипативної демократії на рівні локальної нормотворчості. Закріплення бюджету участі в 2024 р. у Законі України «Про місцеве самоврядування» підвищує рівень гарантованості реалізації громадянами права на участь у місцевому самоврядуванні, оскільки вводить принцип обов'язкового застосування даної організаційної форми демократії участі, що, безперечно, є запобіжником ймовірних зловживань з боку посадових осіб місцевого самоврядування. Відповідно до ст. 13⁻¹ Закону України «Про місцеве самоврядування» жителі мають право брати участь у плануванні та розподілі коштів місцевого бюджету шляхом внесення відповідних пропозицій. Органи місцевого самоврядування сприяють залученню жителів до процесу складання, розгляду, виконання місцевого бюджету і звітування про його виконання. Пропозиції жителів щодо планування та розподілу коштів місцевого бюджету беруться до уваги відповідною радою. Форми та порядок внесення пропозицій жителями щодо коштів місцевого бюджету визначаються рішенням ради або статутом територіальної громади [9].

Слід звернути увагу, що в методичних рекомендаціях щодо розроблення статуту територіальної громади села, селища, міста, які були підготовлені в рамках робочої групи з питань місцевої демократії ради донорів з питань децентралізації в Україні при Мінрегіоні, міститься ст. 17. «Участь у розподілі коштів місцевого бюджету». Згідно з положеннями цієї статті участь у розподілі коштів місцевого бюджету визначається як,

по-перше, демократичний процес, який надає можливість кожному жителю брати участь у розподілі коштів місцевого бюджету через створення проектів для покращення розвитку територіальної громади та/або голосування за них, та, по-друге, як спосіб визначення напрямів використання видаткової частини місцевого бюджету за допомогою прямого волевиявлення жителів територіальної громади. Повноваження щодо встановлення форми та порядку безпосередньої участі територіальної громади у розподілі коштів місцевого бюджету закріплюється за Радою, а результати участі територіальної громади у розподілі коштів місцевого бюджету обов'язково враховуються Радою при плануванні місцевого бюджету на відповідний рік. У свою чергу, громадський бюджет територіальної громади є частиною бюджету розвитку місцевого бюджету, за рахунок якого здійснюється фінансування визначених безпосередньо членами територіальної громади заходів, виконання робіт та надання послуг відповідно до оформлених в установленому порядку проектів, що стали переможцями конкурсного відбору. Кошти громадського бюджету спрямовуються на реалізацію проектів розвитку територіальної громади, які надійшли до Ради від жителів територіальної громади. Порядок проведення конкурсного відбору проектів, які фінансуються за рахунок коштів громадського бюджету, визначається Положенням про громадський бюджет територіальної громади, що затверджується Радою [9].

Водночас, як свідчить аналіз змісту статутів територіальних громад, безпосередньо в статуті територіальної громади відсутні статті, присвячені бюджету участі. У переважній більшості територіальних громад відповідне положення є додатком до статуту територіальної громади або приймається окремим актом місцевої ради. Вказаний варіант зумовлений достатньо великим за обсягом предметом правової регламентації та необхідністю забезпечення доступності та зрозумілості тексту основного документа територіальної громади – статуту. Втім, вищезазначені методичні рекомендації щодо суті участі громадян у розподілі коштів місцевого бюджету були втілені до положень про бюджет участі.

Наприклад, Додаток 5 до Статуту Дубовиківської територіальної громади «Положення про Бюджет участі (громадський бюджет) Дубовиківської територіальної громади» від 20.12.2024 р. № 958–47/VIII був затверджений 47 сесією VIII скликання. Дане Положення не лише достатньо докладно встановлює всі стадії ухвалення бюджету участі – від внесення його проекту-пропозиції, фінансування, промоційної та інформаційної кампанії, порядку утворення, прав та обов'язків координаційної ради, порядку подання проектів, їх аналізу та розгляду, організації голосування, встановлення результатів та визначення переможця до реалізації проектів-переможців, а також містить чотири додатки із детальним описом форм проекту бюджету участі, листу із підписами громадян, картки аналізу проекту бюджету участі, уточнення форми проекту [10]. Подібний алгоритм підготовки бюджету участі міститься і в інших положеннях про бюджет участі, затверджених рішеннями сесій місцевих рад (Положення про громадський бюджет (бюджет участі) у місті Турка, Положення про бюджет участі (громадський бюджет) Слобожанської селищної територіальної громади, Положення про Бюджет участі (громадський бюджет) Софіївської селищної територіальної громади та ін.).

Окремо хочемо звернути увагу на сучасні тенденції розвитку нормативного оформлення бюджету участі та його реалізації. Станом на 2021 р. у 197 територіальних громадах було ухвалено відповідні положення про бюджет участі, згідно з якими передбачалася реалізація майже 2 500 проектів на суму 592,5 млн. грн. При чому кожен шостий проект був спрямований на забезпечення соціальних потреб мешканців, облаштування безбар'єрного доступу до об'єктів соціальної інфраструктури, зон відпочинку тощо. Лідерами впровадження бюджету участі були Київська, Дніпропетровська, Харківська, Полтавська та Львівська області. По загальній кількості проектів бюджету участі лідируючі позиції утримувала Донецька область [4]. Водночас, станом на 2024 р. ситуація змінилась. За даними програми «Прозорі міста», тільки у 8 із 100 досліджуваних муніципаліте-

тів громадяни можуть впливати на розподіл частини бюджету. Більшість міст, які продовжили залучати громаду до бюджетного процесу, розташовані у центральній та західній частинах країни. Найбільш активними стали територіальні громади Вінниці, Івано-Франківська, Луцька, Тернополя, Хмельницького. Крім того, воєнний стан вплинув не лише на географію, а й на **тематику проектів**. Якщо раніше мешканці міст частіше пропонували проекти з соціальних питань, то наразі перевагу мають проекти щодо підтримки сил оборони (закупівля дронів, евакуаційної техніки, пристроїв радіоелектронної боротьби, плетіння маскувальних сіток), облаштування укриттів цивільного захисту, розробки курсів самооборони для цивільного населення, соціально-психологічної підтримки ВПО, реабілітації ветеранів, службовців сил безпеки й оборони, а також членів родин загиблих учасників бойових дій [3].

Висновки. Підсумовуючи вивчення окремих проблемних питань бюджету участі як форми партисипативної демократії в умовах децентралізації публічної влади в Україні, варто навести наступні узагальнення. Бюджет участі являє собою сукупність дій та процедур, спрямованих на залучення громадян до розподілу коштів місцевого бюджету із урахуванням їх нагальних потреб. Світовий досвід застосування партисипативного бюджету демонструє його ефективність як інструменту проведення політики децентралізації публічної влади, у результаті якої зміцнюються засади громадянського суспільства та покращується соціально-економічний розвиток територій. Специфіка правової основи бюджету участі в Україні полягає в запровадженні нормативними актами місцевих рад детальної процедури розробки, ухвалення та реалізації фінансових проектів, запропонованих громадянами України – членами територіальної громади. Незважаючи на сучасні практичні проблеми реалізації бюджету участі, після закріплення цієї форми участі в Законі «Про місцеве самоврядування в Україні» все більше місцевих рад приймають відповідні положення, які гарантують громадянам право на участь у розподілі коштів місцевого бюджету.

Список використаних джерел:

1. Danilo Alvesdo Nascimento, Jo o Carlos Hipolito Bernardesdo Nascimento, Alexandre Rabelo Neto, Elcioneide Costa Silva Carneiro. Participatory Budgeting: Reflectionson Your Rolein Social Management. *InternationalJournal of AdvancedEngineeringResearchandScience (IJAERS)*. 2019. Vol. 6, Issue. P. 112–116.
2. Touchton, M., Wampler, B. Improvingsocialwell-beingthroughnewdemocraticinstitutions. *Comparative Political Studies*. 2014. № 47(10). 1442–1469.
3. Бюджет участі в умовах війни: як його проводять міста? *Укрінформ*. 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3928860-budzet-ucasti-v-umovah-vijni-ak-jogo-provodat-mista.html>
4. В Україні 197 громад впроваджують бюджет участі. *Децентралізація*. 2021. URL: <https://decentralization.ua/news/14598>
5. Дяченко С. А. Партиципативний бюджет як інструмент підвищення ефективності управління місцевими фінансами України. *Вчені записки Таврійського Національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія «Державне управління». 2019. Т. 30 (69). № 1. С. 26–30.
6. Клімовський Д. Партиципаторний Бюджет: Проект: Розбудова спроможності Національної академії державного управління при Президентові України для відкритого місцевого самоврядування. 2017. URL: https://www.nispa.org/files/publications/training/Participatory_budgetingUA.pdf
7. Конституція України: Конституція. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
8. Методичні рекомендації щодо розроблення Статуту територіальної громади. URL: <https://mindev.gov.ua/diialnist/rozvytok-mistsevoho-samovriaduvannia/metodychni-rekomendatsii-z-rozrobky-statututerytorialnoi-hromady>
9. Про місцеве самоврядування в Україні Верховна Рада України. Закон від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1997, № 24, ст.170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>
11. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. *Верховна рада України*. офіційн.сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

12. Станіславчук Н. О., Дем'янишина О. А., Мовчанюк А. В. Партиципаторне бюджетування як інноваційний механізм управління. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 15 С. 751–755.
13. Танцюра Д. В. Децентралізація влади в умовах воєнного стану. *Modern Scientific Journal (Сучасний науковий журнал)*. 2024. №4(2). С. 90–97 DOI: <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2024-4-12>

REFERENCES:

1. Danilo Alvesdo Nascimento, Jo o Carlos Hipolito Bernardesdo Nascimento, Alexandre Rabelo Neto, Elcioneide Costa Silva Carneiro. (2019). Participatory Budgeting: Reflectionson Your Rolein Social Management. *InternationalJournal of AdvancedEngineeringResearchand Science (IJAERS)*. Vol. 6, Issue. R. 112–116.
2. Touchton, M., Wampler, B. (2014). Improving social well-being through new democratic institutions. *Comparative Political Studies*. № 47(10).
3. Biudzhet uchasti v umovakh viiny: yak yoho provodiat mista? URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3928860-budzet-uchasti-v-umovah-vijni-ak-jogo-provodat-mista.html>
4. V Ukraini 197 hromad vprovadzhuut biudzhet uchasti. 22.02.2022. URL: <https://decentralization.ua/news/14598>
5. Diachenko S. A. (2019). Partysypatyvnyi biudzhet yak instrument pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia mistsevymy finansamy Ukrainy. *Vcheni zapysky Tavriiskoho Natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriya «Derzhavne upravlinnia»*. Voll. 30 (69). № 1.
6. Klimovskiy D. (2017). Partysypatornyi Biudzhet: Proekt: Rozbudova spromozhnosti Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy dlia vidkrytoho mistsevoho samovriaduvannia. URL: https://www.nispa.org/files/publications/training/Participatory_budgetingUA.pdf
8. Konstytutsiia Ukrainy: Konstytutsiia. Zakon vid 28.06.1996, № 254k/96-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, 1996, № 30, art. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
9. Methodychni rekomendatsii shchodo rozroblennia Statutu terytorialnoi hromady. URL: <https://mindev.gov.ua/diialnist/rozvytok-mistsevoho-samovriaduvannia/metodychni-rekomendatsii-z-rozrobky-statutu-terytorialnoi-hromady>
11. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini Verkhovna Rada Ukrainy. Zakon vid 21.05.1997 r. № 280/97-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, 1997, № 24, art.170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Pro Stratehiiu staloho rozvytku «Ukraina – 2020»: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12.01.2015, № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>

13. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistveoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 kvitnia 2014 r. № 333-р. *Verkhovna rada Ukrainy. ofitsiin.sait*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
14. Stanislavchuk N. O., Demianyshyna O. A., Movchaniuk A. V. (2018). Partytsypatorne biudzhetuvannia yak innovatsiinyi mekhanizm upravlinnia. *Ekonomika i suspilstvo*. Issuer. 15.
15. Tantsiura D. V. (2024). Detsentralizatsiia vlady v umovakh voiennoho stanu. *Modern Scientific Journal (Suchasnyi naukovyi zhurnal)*. № 4(2). DOI: <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2024-4-12>

I. V. Protsiuk, A. S. Chyrkin

Participatory Budget as a Form of Participatory Democracy in the Conditions of Decentralization of Public Authority in Ukraine

Summary. *The concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine determines the need for an optimal distribution of powers between local self-government bodies and executive authorities at different levels of the administrative-territorial structure according to the principles of subsidiarity and decentralization. During martial law, decentralization becomes even more important as a tool for increasing the resilience of regions and ensuring the effective implementation of recovery policies at the local level, and at the same time, the question arises of revising the concept of the operation of public administration mechanisms in the context of the decentralization reform initiated before the start of a full-scale war.*

The main goal of decentralization is to create financially viable and self-sufficient territorial communities, whose residents are interested in the sustainable socio-economic development of their territory. Therefore, it is becoming relevant to introduce new mechanisms that can both guarantee the delegation of power to the level closest to the population and ensure the comprehensive involvement of Ukrainian citizens in resolving issues of local importance. Of particular importance in continuing the reform of decentralization of public power is such a form of participation of the territorial community in local self-government as the participation of residents in the planning and distribution of local budget funds.

The problematic issues of legal regulation of public authority decentralization and participation of the territorial community in local self-government are considered in comprehensive works by representatives of various branches of legal

science. For example, the socio-political aspect of public administration decentralization is disclosed in the publications of I. Astakhov, I. Garashchuk, E. Kachmarsky, etc., and the constitutional and legal principles of transferring administrative powers to the local level and their implementation by local self-government entities are comprehensively studied in the works of scholars of constitutional and municipal law I. Bodrova, P. Lyubchenko, O. Lyaluk, S. Seregina, etc. Regarding the studies of the genesis of participatory budgeting in foreign countries and in Ukraine, it is worth noting the work of O. Dem'yanyshyna, A. Movchanyuk, N. Stanislavchuk, etc.

However, in light of the implementation of the public authority decentralization reform and the latest legislative innovations regarding the forms of participation of the territorial community in local self-government, the participation of residents in the planning and distribution of local budget funds has not been studied sufficiently fully. In view of this, the purpose of the article is to highlight the world practice of applying participatory budgeting as a form of participatory democracy, to provide a characteristic of the legal regulation of the participation of residents in the distribution of local budget funds in Ukraine, to establish the features of the implementation of this organizational form of participation in local self-government in Ukraine under the conditions of the public authority decentralization reform and during martial law.

The study of relevant foreign practice allows scholars to distinguish between a broad and narrow understanding of the category of participatory budgeting. In a broad sense, it is a departure from classical (representative) democracy to participatory democracy, which emphasizes the direct participation of citizens in the political process at the city level. In a narrow sense, the implementation of participatory budgeting is a democratic process in which residents directly decide how to spend a certain part of the local budget, which does not require a reform of the city management system, but only belongs to the marginal distribution of the city budget.

In domestic doctrine, it is customary to use the term «participatory budget» or «public budget», which is usually interpreted as an innovative mechanism aimed at involving citizens in the budget decision-making process and contributing to the fair distribution of public resources, creating an opportunity for citizens to express their opinion on prioritizing public expenditure management.

Participatory budgeting is a set of actions and procedures aimed at involving citizens in the distribution of local budget funds, taking into account their urgent needs. World experience in the application of participatory budgeting demonstrates

its effectiveness as a tool for implementing a policy of decentralization of public power, as a result of which the foundations of civil society are strengthened and the socio-economic development of territories is improved. The specificity of the legal basis of participatory budgeting in Ukraine is the introduction by regulatory acts of local councils of a detailed procedure for the development, adoption and implementation of projects proposed by citizens-members of the territorial community. Despite the current practical problems of implementing participatory budgeting, after this form of participation was enshrined in the Law «On Local Self-Government», more and more local councils are adopting relevant provisions that guarantee citizens the right to participate in the distribution of local budget funds.

Keywords: *decentralization of power, form of participatory democracy. local self-government, participatory budget, public budget, participatory democracy.*